

V Bruseli 22. apríla 2021
(OR. en)

8090/21

COSI 66
ENFOPOL 146
CRIMORG 32
CYBER 106
ENFOCUSTOM 56
IXIM 72
CORDROGUE 18
CT 52
FRONT 150
CATS 30
COPEN 189
DROIPEN 77
JAIEX 47
EMPL 162
JAI 423

SPRIEVODNÁ POZNÁMKA

Od:	Martine DEPREZOVÁ, riaditeľka, v zastúpení generálnej tajomníčky Európskej komisie
Dátum doručenia:	19. apríla 2021
Komu:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, generálny tajomník Rady Európskej únie
Č. dok. Kom.:	COM(2021) 171 final
Predmet:	OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV o stratégii EÚ v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2021- 2025

Delegáciám v prílohe zasielame dokument COM(2021) 171 final.

Príloha: COM(2021) 171 final

EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 14. 4. 2021
COM(2021) 171 final

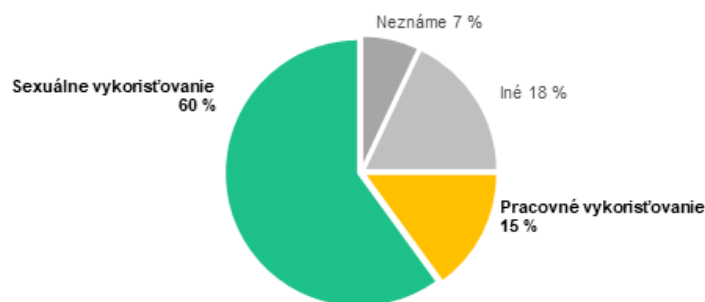
**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

**o stratégii EÚ v oblasti boja proti obchodovaniu s ľudmi na roky
2021- 2025**

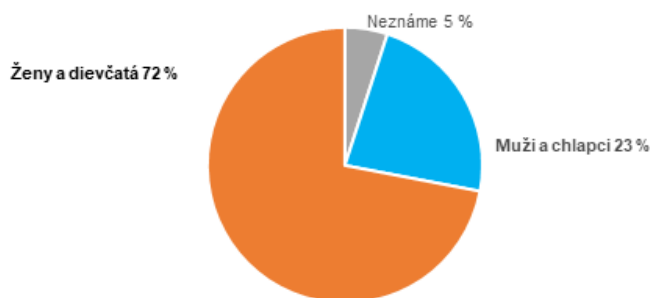
1. Úvod

Obchodovanie s ľuďmi ničí životy jednotlivcov tým, že ich pripravuje o dôstojnosť, slobodu a základné práva.¹ Často ide o násilnú trestnú činnosť páchanú organizovanými zločineckými sieťami. V dnešnej spoločnosti by nemalo mať miesto.

Obchodovanie s ľuďmi je napriek tomu celosvetovým javom. Dochádza k nemu v každej krajine a každom regióne. Naďalej k nemu dochádza aj v Európskej únii. Podľa najnovších dostupných údajov bolo v Európskej únii v rokoch 2017 až 2018 registrovaných vyše 14 000 obetí² obchodovania s ľuďmi.³ Skutočný počet je pravdepodobne omnoho vyšší, pretože veľa obetí ostáva neodhalených.⁴ Takmer polovicu obetí obchodovania s ľuďmi v Európskej únii tvoria štátni príslušníci EÚ a značný počet z nich sa stáva obeťou obchodovania s ľuďmi vo vlastnom členskom štáte. Väčšinu obetí v EÚ tvoria ženy a dievčatá, ktoré sa stávajú obeťami obchodovania s ľuďmi na účely sexuálneho vykorisťovania. Takmer každá štvrtá obeť obchodovania s ľuďmi v EÚ je dieťa.⁵ Väčšina obchodníkov s ľuďmi v EÚ sú občania EÚ a takmer tri štvrtiny páchatel'ov sú muži. Táto trestná činnosť prináša páchatel'om vysoké zisky a nesie so sebou obrovské ľudské, sociálne a hospodárske náklady. V EÚ sa hospodárske náklady odhadujú na 2,7 miliardy EUR za jeden rok.⁶

Graf 1. Rozdelenie obetí registrovaných v EÚ v rokoch 2017 a 2018 podľa formy vykorisťovania

Graf 2. Rozdelenie obetí registrovaných v EÚ v rokoch 2017 a 2018 podľa pohlavia

¹ Pozri článok 83 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie a článok 5 ods. 3 Charty základných práv Európskej únie.

² 63,7 % identifikovaných obetí a 36,3 % predpokladaných obetí.

³ Všetky údaje o obetiach na úrovni EÚ-27 v tomto dokumente sa týkajú rokov 2017 a 2018. Zdroj: Zber údajov o obchodovaní s ľuďmi v EÚ (2020); COM(2020) 661 final, 20. 10. 2020.

⁴ COM(2020) 661 final, 20. 10. 2020 a SWD(2020) 226 final, 20. 10. 2020.

⁵ V článku 2 ods. 6 smernice 2011/36/EÚ je vymedzený pojem „dieťa“, ktorý znamená osobu mladšiu ako 18 rokov.

⁶ Štúdia o hospodárskych, sociálnych a ľudských nákladoch spojených s obchodovaním s ľuďmi v EÚ (2020); dostupná na adrese:

https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/study_on_the_economic_social_and_human_costs_of_trafficking_in_human_beings_within_the_eu.pdf.

Boj proti obchodovaniu s ľuďmi je pre už dlho prioritou Európskej únie.⁷ V priebehu rokov sa dosiahol pokrok v mnohých ohľadoch. Spolupráca medzi kľúčovými aktérmi vrátane tých na politickej úrovni, medzi orgánmi presadzovania práva a justičnými orgánmi, v rámci národného aj nadnárodného kontextu, viedla k trestným stíhaniam a odsúdeniam a umožnila lepšiu identifikáciu obetí a zlepšenie pomoci obetiam a ich podpory. Uskutočnili sa kampane na zvyšovanie povedomia, vzdelávacie programy a iniciatívy v oblasti odbornej prípravy s cieľom znížiť riziko, že sa ľudia stanú obeťami obchodovania s ľuďmi. Štúdie a správy rozšírili poznatky o tomto jave, čím sa prispelo k vypracovaniu primeraných stratégií reakcie.⁸

Napriek dosiahnutému pokroku zostáva obchodovanie s ľuďmi v Európskej únii vážnou hrozbou, ktorá každoročne ohrozuje tisíce jednotlivcov, najmä žien a detí. Obchodníci s ľuďmi využívajú sociálne nerovnosti, ako aj hospodársku a sociálnu zraniteľnosť ľudí, ktoré zhoršila pandémia COVID-19, čo páchatelom uľahčilo nájdenie obetí. Pandémia takisto bránila obetiam v prístupe k spravodlivosti, pomoci a podpore a obmedzila reakciu trestnej justície na trestnú činnosť. Okrem toho obchodníci s ľuďmi prešli na nový model trestnej činnosti v súvislosti s online náborom a vykorisťovaním obetí,⁹ čo sťažuje reakciu orgánov presadzovania práva a justičných orgánov.

V tejto stratégii sa určujú kľúčové priority s cieľom účinnejšie bojovať proti obchodovaniu s ľuďmi. Sú v nej navrhnuté konkrétne opatrenia, ktoré sa rozpracujú pri plnom rešpektovaní základných práv, pričom ich cieľom je identifikovať a včas zastaviť obchodovanie, zúžiť priestor pre páchatelov tým, že sa obchodovanie zmení z trestnej činnosti s nízkym rizikom a vysokou návratnosťou na trestnú činnosť s vysokým rizikom a nízkou návratnosťou, a chrániť obeť a pomôcť im začať nový život.

Keďže obchodovanie s ľuďmi je obzvlášť závažnou formou organizovanej trestnej činnosti, táto stratégia je úzko prepojená so stratégiou EÚ v oblasti boja proti organizovanej trestnej činnosti na roky 2021 – 2025. Zatiaľ čo na obchodovanie s ľuďmi sa vzťahujú ucelené priority a kľúčové opatrenia stratégie na boj proti organizovanej trestnej činnosti, táto stratégia reaguje na osobitné aspekty trestnej činnosti obchodovania s ľuďmi.

2. Komplexná reakcia na boj proti obchodovaniu s ľuďmi – od prevencie cez ochranu obetí až po stíhanie a odsúdenie obchodníkov s ľuďmi

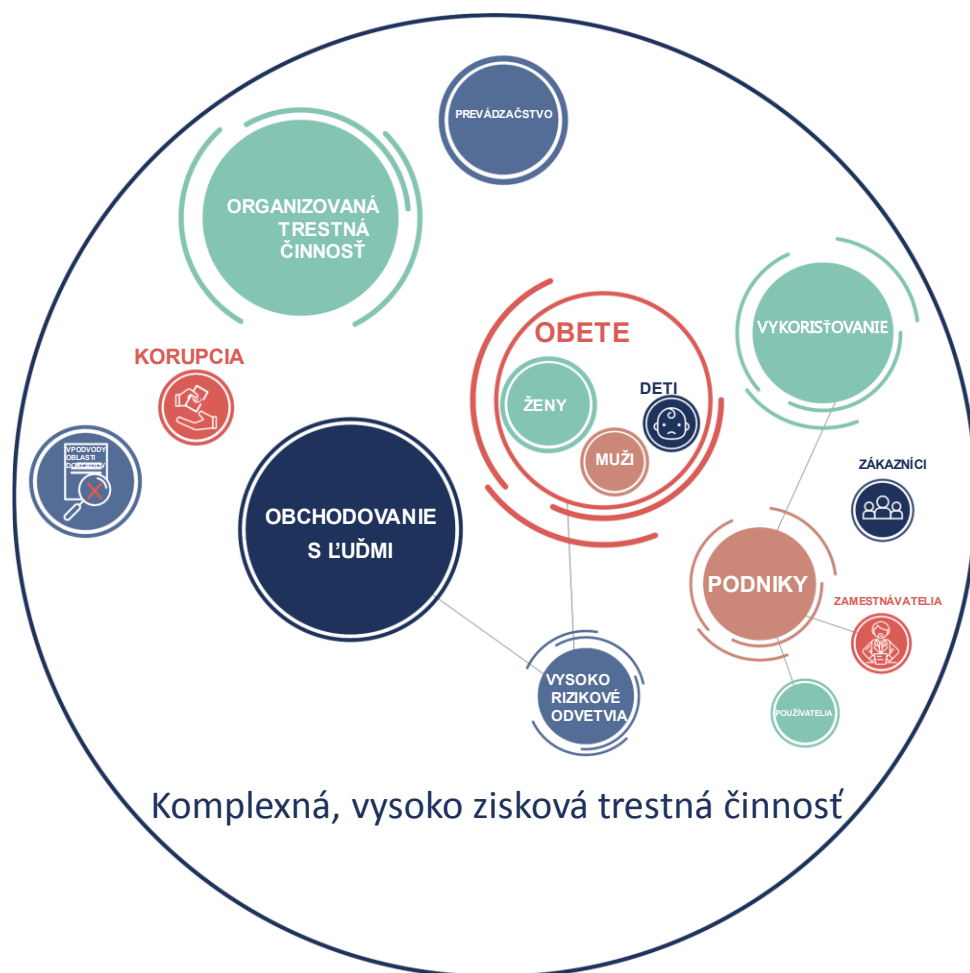
Obchodovanie s ľuďmi je **zložitý kriminálny jav**. Obchodníci zneužívajú zraniteľnú situáciu jednotlivcov, aby dosiahli zisk. Pokiaľ ide o dopyt, podniky, zamestnávateľia, používatelia a spotrebitelia získavajú výhody z vykorisťovania obetí prostredníctvom služieb, práce a výrobkov. Obete v celom reťazci obchodovania s ľuďmi utrpia vážnu krátkodobú a dlhodobú ujmu, čo si vyžaduje okamžitú pomoc, podporu a ochranu, ako aj perspektívu opätovného začlenenia, aby mali šancu na lepší život.

⁷ Pozri dokumenty s názvom Stratégia EÚ na roky 2012 – 2016 zameraná na odstránenie obchodovania s ľuďmi, COM(2012) 286 final, 19. 6. 2012 a Správa o opatreniach prijatých v nadväznosti na stratégiu EÚ zameranú na odstránenie obchodovania s ľuďmi a stanovenie ďalších konkrétnych opatrení, COM(2017) 728 final, 4. 12. 2017.

⁸ S podporou Eurostatu sa vykonáva v rámci celej EÚ pravidelný zber údajov o obetiach a ich charakteristikách a o páchateloch vrátane trestných stíhaní a odsúdení. Všetky publikácie EÚ sú k dispozícii na stránke: <https://ec.europa.eu/anti-trafficking/publications>.

⁹ Pozri napríklad: ICAT, *COVID-19 pandemic and its impact for victims and survivors of trafficking in persons* (Pandémia COVID-19 a jej vplyv na obeť obchodovania s ľuďmi a na osoby, ktoré ho zažili); UNODC, *Impact of the Covid-19 Pandemic on Trafficking in Persons – Preliminary findings and messaging based on rapid stocktaking* (Vplyv pandémie Covid-19 na obchodovanie s ľuďmi – Predbežné zistenia a posolstvá na základe rýchleho hodnotenia).

Zložitosť javu obchodovania s ľuďmi si vyžaduje **komplexnú reakciu**. Je potrebné zastrešiť právne, politické a operačné iniciatívy na boj proti obchodovaniu s ľuďmi uceleným a komplexným spôsobom – od prevencie až po odsúdenie páchateľov a súčasne klásť dôraz na ochranu obetí vo všetkých fázach, pričom sa zohľadňujú najmä ženské a detské obete, ako aj obchodovanie s ľuďmi na účely sexuálneho vykorisťovania.

Právne predpisy sú jedným z najsilnejších nástrojov, ktoré máme k dispozícii, pretože umožňujú vymedziť trestnú činnosť, stanoviť sankcie a spoločné ciele na stíhanie páchateľov trestnej činnosti a chrániť obete. Základ úsilia EÚ v boji proti obchodovaniu s ľuďmi tvorí **smernica EÚ o boji proti obchodovaniu s ľuďmi**¹⁰. Európska komisia monitoruje a podporuje transpozíciu a vykonávanie smernice v členských štátoch, ktoré sú ňou viazané.¹¹ Komisia vo svojej správe o transpozícii z roku 2016¹² zistila, že hoci členské štáty vynaložili značné úsilie na transponovanie smernice, stále existuje priestor na zlepšenie, pokiaľ ide o prevenciu, ochranu, pomoc a podporné opatrenia pre obete vrátane detských obetí. Komisia v roku 2019 požiadala členské štáty o ďalšie informácie v súvislosti so zisteniami vo svojej správe z roku 2016.¹³ Komisia zároveň podporuje členské štáty v účinnom vykonávaní

¹⁰ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/36/EÚ z 5. apríla 2011 o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2002/629/SVV (Ú. v. EÚ L 101, 15.4.2011).

¹¹ Dánsko nie je viazané smernicou o boji proti obchodovaniu s ľuďmi.

¹² COM(2016) 722 final, 2. 12. 2016.

¹³ V súvislosti s vykonávaním pozri: COM(2020) 661 final, 20. 10. 2020; SWD(2020) 226 final, 20. 10. 2020.

smernice. V tejto súvislosti Komisia vytvorila vedomostnú základňu,¹⁴ poskytla usmernenia¹⁵ a financovala špecializované opatrenia vrátane iniciatív cezhraničnej spolupráce.¹⁶ Vykonávanie smernice podporila aj práca Komisie so sieťou národných spravodajcov a rovnocenných mechanizmov EÚ a platformou občianskej spoločnosti EÚ proti obchodovaniu s ľuďmi¹⁷. Správna a úplná transpozícia a úplné vykonávanie smernice zostanú prioritou Komisie, aby sa zabezpečilo, že obchodníci s ľuďmi nebudú mať výhody z rôznych prístupov v rámci Európy a že obetiam sa poskytne primeraná ochrana v EÚ bez ohľadu na to, kde sa nachádzajú. Komisia bude naďalej podporovať členské štáty pri vykonávaní smernice a primerane využije svoje právomoci vymedzené zmluvami vrátane porušení predpisov.

Monitorovanie vykonávania smernice v členských štátoch, ktoré Komisia vykonáva okrem iného v dvojročných správach o pokroku¹⁸, ako aj rôzne správy zainteresovaných strán¹⁹ naznačujú, že desaťročný nástroj už nemusí byť na tento účel vhodný. Napriek podniknutým iniciatívam zameraným na prevenciu sa neznížil dopyt po využívaní služieb pre obete vykorisťovania. Beztretnosť páchatel'ov v EÚ pretrváva a počet trestných stíhaní a odsúdení obchodníkov s ľuďmi je naďalej nízky.²⁰ Minimálne pravidlá stanovené pre obete nemusia dostatočne zohľadňovať ich skutočné potreby. Je preto potrebné vyhodnotiť vykonávanie smernice a v prípade potreby na základe výsledku tohto hodnotenia navrhnúť jej revíziu tak, aby spĺňala svoj účel.²¹

Na **politickej a operačnej úrovni**, je nevyhnutné zabezpečiť cezhraničnú, regionálnu a medzinárodnú spoluprácu, a to aj prostredníctvom vývoja a výmeny poznatkov a informácií, ako aj prostredníctvom interoperability informačných systémov. Vďaka týmto praktikám budú orgány presadzovania práva a justičné orgány lepšie vybavené na to, aby bránili trestnej činnosti a podporovali obete. Zatiaľ čo zločinecké siete sa pohybujú cez hranice – cez krajiny pôvodu, tranzitu a určenia – vyšetrovanie a stíhanie trestnej činnosti patrí do právomoci členských štátov v rámci ich jurisdikcie. Cezhraničné prípady obchodovania s ľuďmi sa ťažko vyšetrujú, pretože si vyžadujú zdroje, koordináciu a dobrú komunikáciu medzi príslušnými orgánmi.²² Orgány presadzovania práva takisto potrebujú kapacity, nástroje a štruktúrovanú spoluprácu na riešenie digitálnych operačných postupov obchodníkov s ľuďmi. Agentúry EÚ, ako napríklad Europol a Eurojust, uľahčujú úzku spoluprácu a koordináciu medzi vnútroštátnymi orgánmi v súvislosti s úspešnými operačnými opatreniami s cieľom trestne stíhať páchatel'ov a identifikovať a chrániť obete.

¹⁴ Pravidelnými príspevkami k správam Európskej komisie o pokroku prijímaným každý druhý rok a štúdiami, napríklad: štúdia o preskúmaní fungovania národných a nadnárodných referenčných mechanizmov členských štátov (2020), štúdia o hospodárskych, sociálnych a ľudských nákladoch spojených s obchodovaním s ľuďmi (2020); štúdia o rodovom rozmere obchodovania s ľuďmi (2016).

¹⁵ Napríklad: príručka o zvyšovaní ochrany detí so zameraním na obete obchodovania s ľuďmi (2019); usmernenia týkajúce sa identifikácie obetí obchodovania s ľuďmi (2013); príručka o opatrovníctve detí bez rodičovskej starostlivosti (2014).

¹⁶ Pozri pravidelné výzvy na predkladanie návrhov v rámci Fondu pre vnútornú bezpečnosť a Fondu pre azyl, migráciu a integráciu a štúdiu o komplexnom politickom preskúmaní projektov v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi financovanú Európskou komisiou (2016).

¹⁷ <https://ec.europa.eu/anti-trafficking/intensifying-coordinated-response/intensifying-coordinated-response>.

¹⁸ COM(2020) 661 final, 20. 10. 2020.

¹⁹ Napríklad správa Európskeho parlamentu z 10. februára 2021 o vykonávaní smernice 2011/36/EÚ o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania; 2020/2029(INI).

²⁰ 6 163 stíhaní a 2 426 odsúdení v EÚ-27 v rokoch 2017 až 2018.

²¹ Správa Európskeho parlamentu z 10. februára 2021 o vykonávaní smernice 2011/36/EÚ o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania; 2020/2029(INI).

²² Správa Eurojustu o obchodovaní s ľuďmi, osvedčených postupoch a ťažkostiach v justičnej spolupráci (2021).

Ak sú obeť repatriované alebo sa dobrovoľne vracajú z krajiny, v ktorej boli vykorisťované, do svojej krajiny pôvodu, je potrebná včasná spolupráca medzi príslušnými aktérmi v záujme cielej pomoci, podporných a integračných opatrení v mieste odchodu, ako aj v mieste príchodu. Takéto postupy, ktoré umožňujú obetiam prístup k ich právam v cezhraničných prípadoch, môžu uľahčiť nadnárodné referenčné mechanizmy, t. j. platformy pre cezhraničnú spoluprácu príslušných orgánov verejnej správy a občianskej spoločnosti zapojených do následných činností v súvislosti s identifikáciou obetí obchodovania s ľuďmi a poskytovaním pomoci a ochrany týmto obetiam.²³

S cieľom lepšie zohľadniť tieto cezhraničné a nadnárodné výzvy bude Komisia financovať a koordinovať **súbor opatrení** na ďalšie **zlepšenie politiky a operatívnej práce** na boj proti obchodovaniu s ľuďmi.²⁴ Opatrenia sa budú zameriavať na zlepšenie výmeny osvedčených postupov vrátane cezhraničnej spolupráce medzi orgánmi presadzovania práva a justičnými orgánmi; uľahčovanie poradenských služieb aplikujúcich odborníkov s cieľom posilniť spoluprácu a koordináciu viacerých agentúr na vnútroštátnej a nadnárodnej úrovni; pomoc pri ďalšom zvyšovaní podpory obetiam a jej sprostredkovaní v Európe a mimo nej; a podporu zvyšovania povedomia, výskumu a analýzy údajov podporou spolupráce medzi príslušnými vnútroštátnymi orgánmi, napríklad inštitútmi a monitorovacími strediskami zaoberajúcimi sa údajmi. Tento súbor opatrení bude *de facto* slúžiť ako centrum poznatkov a odborných znalostí pre členské štáty a iné zainteresované strany.

Poskytnutím primeraného **financovania** sa uľahčilo spoločné vyšetrowanie a stíhanie vnútroštátnymi orgánmi, zvýšili sa kapacity orgánov presadzovania práva a iných orgánov, vytvorili sa široké aliancie medzi zainteresovanými stranami pre multiagentúrny a multidisciplinárny prístup k boju proti trestnej činnosti. Umožnila sa ním aj podpora a začlenenie obetí v Európe a partnerských krajinách.²⁵

Priority v rámci tejto stratégie budú podporené primeraným financovaním s cieľom dosiahnuť **hmatateľný vplyv** a poskytnúť **primerané reakcie na rôzne formy vykorisťovania**. Okrem opatrení, ktoré priamo riadi, Komisia odporučí členským štátom, aby prioritizovali svoje opatrenia na boj proti obchodovaniu s ľuďmi vo vnútroštátnych programoch v rámci Fondu pre azyl, migráciu a integráciu, Fondu pre vnútornú bezpečnosť a Nástroja na riadenie hraníc a víza v súlade s prioritami tejto stratégie, pričom sa zohľadní vnútroštátny kontext a potreby. K prioritám tejto stratégie prispeje aj financovanie výskumu v oblasti bezpečnosti v rámci programu Horizont Európa. Nástroj technickej podpory by sa mohol použiť aj na podporu vykonávania tejto stratégie členskými štátmi.

S cieľom riešiť situáciu v krajinách pôvodu a tranzitu do Európy a mimo nej sa spolu s prioritami tejto stratégie mobilizujú tematické a geografické finančné prostriedky EÚ, pričom sa osobitná pozornosť bude venovať i) rodovému rozmeru; ii) koordinácii darcov; iii) miestnej zodpovednosti a iv) podpore organizácií občianskej spoločnosti a miestnych aktérov a aktivistov; v) riešení osobitných potrieb ochrany migrujúcich detí.²⁶

²³Pozri príklady v: štúdií o fungovaní vnútroštátnych a nadnárodných referenčných mechanizmov (2020), projekte TACT vypracovanom Medzinárodnou organizáciou pre migráciu (IOM). Nadnárodný referenčný mechanizmus pobaltských štátov je dostupný na stránke: <https://bsr-trm.com/>.

²⁴Tieto opatrenia sa budú financovať z Fondu pre vnútornú bezpečnosť.

²⁵Štúdia o komplexnom politickom preskúmaní projektov v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi financovaná Európskou komisiou (2016).

²⁶Pozri odkaz na osobitnú zraniteľnosť migrujúcich detí voči obchodníkom s ľuďmi v oznámení o ochrane migrujúcich detí z roku 2017, COM(2017) 211 final, 12. 4. 2017.

Kľúčové opatrenia:

Komisia:

- bude ďalej podporovať členské štáty pri vykonávaní smernice o boji proti obchodovaniu s ľuďmi, a to aj prostredníctvom osobitného financovania, najmä pokiaľ ide o rodové aspekty a aspekty zohľadňujúce potreby detí,
- stanoví účinné vykonávanie smernice o boji proti obchodovaniu s ľuďmi za prioritu, tým že využije svoje právomoci priznané zmluvami vrátane prípadných porušení,
- vypracuje štúdiu na hodnotenie smernice o boji proti obchodovaniu s ľuďmi a na základe výsledku hodnotenia zväži preskúmanie smernice,
- zabezpečí primerané financovanie boja proti obchodovaniu s ľuďmi v rámci EÚ a mimo nej.

3. Zníženie dopytu, ktorý stimuluje obchodovanie s ľuďmi

Fungovanie organizovaných zločineckých skupín je založené na základnej hospodárskej zásade **vysokého dopytu, ktorý je hnacou silou** ich činností. Dopyt stimuluje všetky formy vykorisťovania ľudí v zraniteľných situáciách, ktoré obchodníci využívajú najmä vo vysokorizikových odvetviach a vysokorizikových prostrediach.²⁷ To zase prináša obrovské príjmy organizovaným zločineckým skupinám a tým, ktorí čerpajú výhody z využívania tiel, služieb a práce obetí obchodovania s ľuďmi a majú z neho zisk. V roku 2015 bola odhadovaná výška celosvetového ročného zisku z obchodovania s ľuďmi 29,4 miliardy EUR.²⁸ V EÚ sa príjmy z organizovanej trestnej činnosti obchodovania s ľuďmi na účely sexuálneho vykorisťovania, ktoré je najčastejším účelom obchodovania s ľuďmi, za jeden rok odhadujú na približne 14 miliárd EUR.²⁹ V tejto sume sa nezohľadňuje obchodovanie s ľuďmi na účely pracovného vykorisťovania a iné formy vykorisťovania. Účinné zníženie dopytu si vyžaduje opatrenia, ktorými obchodníci s ľuďmi prídu o svoj finančný zisk a ktorými sa zabezpečí, že trestná činnosť sa nevypláca.

Odrádzanie od dopytu ako súčasť preventívnych opatrení sa rieši v smernici o boji proti obchodovaniu s ľuďmi, v ktorej sa členské štáty vyzývajú, aby zväzili **kriminalizáciu vedomého využívania služieb vynútených od osôb, ktoré sa stali obeťami obchodovania s ľuďmi**. Konečné rozhodnutie sa však ponecháva na členské štáty. To viedlo k rôznorodému právnemu prostrediu v rámci EÚ, v ktorom zamestnávateľia a používatelia čelia rôznym dôsledkom, ak zamestnávajú alebo využívajú telá, prácu a služby osôb, ktoré sa stali obeťami

²⁷ V prípade sexuálneho vykorisťovania predstavuje prostitúcia, eskortné služby, masážne salóny, bary a nočné kluby vysokorizikové prostredie. V prípade obchodovania s ľuďmi na účely pracovného vykorisťovania môže takéto prostredie zahŕňať: odvetvie poľnohospodárstva, stavebníctva, stravovacích a ubytovacích služieb, upratovania, práce v domácnosti, lesného hospodárstva, textilný a odevný priemysel, výroba potravín. Viac podrobností je k dispozícii v: COM(2020) 661 final, 20. 10. 2020 a SWD(2020) 226 final, 20. 10. 2020; Agentúra pre základné práva, štúdia s názvom Závažné pracovné vykorisťovanie: pracovníci pohybujúci sa v rámci EÚ alebo sťahujúci sa do EÚ (2015) a Európske stredisko pre boj proti prevádzkačstvu, 4. výročná správa, Europol 2020.

²⁸ Europol (2015), Správa o obchodovaní s ľuďmi, finančný obchodný model, dostupná na adrese: <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/trafficking-in-human-beings-financial-business-model>.

²⁹ *Study on Mapping the risk of serious and organised crime infiltration in legitimate businesses* (Štúdia o mapovaní rizík infiltrovania závažnej a organizovanej trestnej činnosti do legítimných podnikov), marec 2021, DR0221244ENN, <https://data.europa.eu/doi/10.2837/64101>.

obchodovania s ľuďmi. Rastúci počet obetí³⁰ naznačuje zhoršujúcu sa situáciu a vyžaduje silnejšiu a harmonizovanú reakciu na zníženie nezákonného dopytu po službách založených na vykorisťovaní obetí obchodovania s ľuďmi. Vzhľadom na vážnu a rozsiahlu povahu tejto trestnej činnosti v celej EÚ a rozdielne právne prostredie, ktoré brzdí úsilie o zníženie dopytu, by sa mala dôkladne analyzovať kriminalizácia vedomého využívania služieb založených na vykorisťovaní obetí obchodovania s ľuďmi a výrobkov od takýchto obetí. V rámci hodnotenia smernice o boji proti obchodovaniu s ľuďmi preto Komisia vykoná posúdenie možnosti vytvorenia minimálnych pravidiel EÚ, ktorými sa kriminalizuje využívanie služieb založených na vykorisťovaní obetí obchodovania s ľuďmi.

Kampane na zvyšovanie povedomia o rizikách obchodovania s ľuďmi sú dôležitými prostriedkami na **odhaľovanie a predchádzanie trestnej činnosti**. Pomáhajú informovať verejnosť, zamestnávateľov a používateľov služieb o obetiach obchodovania s ľuďmi. Takéto kampane sa najlepšie uskutočňujú v spolupráci s príslušnými organizáciami občianskej spoločnosti. Komisia preto spolu s členskými štátmi a organizáciami občianskej spoločnosti zorganizuje komunikačnú kampaň zameranú na vysokorizikové odvetvia a vysokorizikové prostredia vrátane kampane zameranej na sexuálne vykorisťovanie.

Pracovné vykorisťovanie sa týka 15 % všetkých obetí obchodovania s ľuďmi v Európskej únii, pričom čoraz väčší počet obetí zostáva neodhalený. Aby sa tieto čísla znížili, mala by sa posilniť reakcia trestnej justície na **obchodovanie s ľuďmi na účely pracovného vykorisťovania**. V tejto súvislosti by sa vnútroštátne orgány mali nabádať, aby zintenzívnili spoločné úsilie s **inšpektormi práce a/alebo sociálnymi partnermi** a agentúrami EÚ, najmä s Europolom, a aby v rámci svojej právomoci vykonali s **Európskym orgánom práce** zosúladené a spoločné inšpekcie vo vysokorizikových odvetviach s cieľom identifikovať obeť a ich vykorisťovateľov. Posilnená spolupráca medzi príslušnými orgánmi členských štátov a ostatnými aktérmi prostredníctvom **európskej platformy na riešenie problému nedeklarovanej práce**,³¹ čoskoro v rámci Európskeho orgánu práce, pomôže vybudovať know-how a prezentovať prenosné postupy vrátane identifikácie obetí obchodovania s ľuďmi na účely pracovného vykorisťovania. Podporovaním rozvoja **verejno-súkromných iniciatív** s podnikmi vo vysokorizikových odvetviach a vysokorizikových prostrediach, a to aj so zapojením regionálnej a miestnej úrovne, sa podnieti úsilie zamerané na zvýšenie odhaľovanie obetí obchodovania s ľuďmi a oznamovaniu trestnej činnosti príslušným orgánom.

Zamestnávatelia môžu takisto prispieť k zníženiu dopytu po službách vykorisťovaných obetí obchodovania s ľuďmi. Snaha nájsť si zamestnanie v EÚ bez požadovaného právneho postavenia je jednou z hlavných hnacích síl prevádzačstva, ako aj obchodovania s ľuďmi do EÚ.³² Smernicou o sankciách voči zamestnávateľom³³ sa zakazuje zamestnávanie štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na území členských štátov, vrátane obetí obchodovania s ľuďmi. Stanovujú sa ňou minimálne normy pre sankcie a iné

³⁰ V EÚ-27: 13 461 v rokoch 2015 a 2016 a 14 145 v rokoch 2017 a 2018.

³¹ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1299&langId=sk>.

³² Definície a vzájomný vzťah medzi obchodovaním s ľuďmi a prevádzačstvom sú uvedené v správe: *Smuggling and trafficking: rights and intersections* (Prevádzačstvo a obchodovanie s ľuďmi: práva a križovatky), https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/smuggling_and_trafficking_rights_and_intersections_1.pdf.

³³ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/52/ES z 18. júna 2009, ktorou sa stanovujú minimálne normy pre sankcie a opatrenia voči zamestnávateľom štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na území členských štátov (Ú. v. EÚ L 168, 30.6.2009).

opatrenia, ktoré sa majú uplatňovať v členských štátoch voči zamestnávateľom, ktorí porušujú smernicu. Tento rok Komisia posúdi, ako posilniť účinnosť smernice, a zhodnotí potrebu ďalších opatrení.

Podniky pôsobiace v určitých odvetviach, ako sú stravovacie a ubytovacie služby, odevný priemysel, rybolov, poľnohospodárstvo a stavebníctvo, sa môžu spoliehať na pracovnú silu, ktorú tvoria ľudia v zraniteľnej situácii. Preto zohrávajú dôležitú úlohu a mali by prijať opatrenia proti porušovaniu ľudských práv. To zahŕňa oslabovanie dopytu tým, že sa zabezpečí, aby sa do ich politik začlenili ciele v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi, čo možno dosiahnuť prostredníctvom **zodpovedného riadenia globálnych dodávateľských reťazcov výrobkov a náležitej starostlivosti v oblasti ľudských práv**. Pripravovaná legislatívna iniciatíva Komisie týkajúca sa udržateľnej správy a riadenia spoločností, ktorou sa stanovuje povinnosť náležitej starostlivosti spoločností, je jednou z kľúčových iniciatív EÚ na podporu dodržiavania ľudských práv. Verejné inštitúcie musia takisto zohrávať úlohu pri zabezpečovaní toho, aby sa verejným obstarávaním stimulovala transparentnosť a náležitá starostlivosť v dodávateľských reťazcoch. V pripravovanej príručke Komisie o sociálne zodpovednom verejnom obstarávaní sa poskytnú informácie o tom, ako tieto ciele dosiahnuť. Rada v tejto súvislosti vyzvala členské štáty, aby účinne vykonávali **hlavné zásady OSN v oblasti podnikania a ľudských práv a ciele OSN v oblasti udržateľného rozvoja** zamerané na odstránenie detskej a nútenej práce a obchodovania s ľuďmi v globálnych dodávateľských reťazcoch.³⁴

Komisia bude v rámci **novej obchodnej politiky EÚ**³⁵ podporovať udržateľné a zodpovedné hodnotové reťazce prostredníctvom návrhu o povinnej náležitej starostlivosti vrátane účinných opatrení a mechanizmov presadzovania s cieľom zabezpečiť, aby nútená práca nemala miesto v hodnotových reťazcoch spoločností v EÚ. EÚ takisto zintenzívni svoje úsilie, s cieľom by zabezpečiť, aby v dodávateľských reťazcoch spoločností EÚ neexistovala detská práca. Komisia poskytne usmernenie s cieľom zvýšiť informovanosť podnikov v EÚ pri prijímaní vhodných opatrení na základe rizika v súlade s medzinárodnými usmerneniami a zásadami v oblasti náležitej starostlivosti.

Kľúčové opatrenia:

Komisia:

- posúdi možnosť zmeny ustanovení smernice o boji proti obchodovaniu s ľuďmi týkajúcich sa kriminalizácie využívania služieb založených na vykorisťovaní obetí obchodovania s ľuďmi,
- posúdi možnosti, ako posilniť účinnosť smernice o sankciách voči zamestnávateľom, a to aj pokiaľ ide o ochranu obetí obchodovania s ľuďmi,
- predloží legislatívny návrh o udržateľnej správe a riadení spoločností s cieľom podporiť dlhodobé udržateľné a zodpovedné správanie podnikov,

³⁴ Pozri SWD(2017) 147 final, 24. 4. 2017, usmernenia Komisie k zverejňovaniu nefinančných informácií sa zvyšuje transparentnosť podnikania, pokiaľ ide o sociálne a environmentálne záležitosti (C/2017/4234; Ú. v. EÚ C 215, 5.7.2017, s. 1 – 20); návrh uznesenia Európskeho parlamentu o udržateľnej správe a riadení spoločností [2020/2137(INI)]; závery Rady o ľudských právach a dôstojnej práci v globálnych dodávateľských reťazcoch, 13512/20, 1. decembra 2020.

³⁵ Oznámenie Komisie s názvom Preskúmanie obchodnej politiky – otvorená, udržateľná a asertívna obchodná politika, COM(2021) 66 final, 18. 2. 2021.

- poskytne usmernenia týkajúce sa náležitej starostlivosti pri nútenej práci v súlade s medzinárodnými usmerneniami a zásadami náležitej starostlivosti,
- zorganizuje v spolupráci s členskými štátmi a organizáciami občianskej spoločnosti preventívnu kampaň zameranú na vysokorizikové odvetvia a vysokorizikové prostredia.

Komisia vyzýva členské štáty, aby:

- sa naďalej sústredili na reakcie trestnej justície a preventívne iniciatívy zamerané na všetky formy vykorisťovania vrátane obchodovania s ľuďmi na účely sexuálneho vykorisťovania,
- plne využívali podporu príslušných agentúr EÚ (ako je Europol, Eurojust, Cypol a Frontex) a posilnili budovanie kapacít svojich operačných aktérov vrátane identifikácie potenciálnych obetí obchodovania s ľuďmi,
- zvýšili kapacity inšpekcií práce a/alebo sociálnych partnerov a uľahčili spoluprácu viacerých agentúr pri identifikácii obetí obchodovania s ľuďmi na účely pracovného vykorisťovania a pri predvedení páchateľov pred súd,
- spolupracovali s agentúrami EÚ, najmä s Europolom, a v rámci jeho právomoci s Európskym orgánom práce v boji proti pracovnému vykorisťovaniu,
- rozvíjali ďalšie verejno-súkromné iniciatívy s podnikmi vo vysokorizikových odvetviach a vysokorizikových prostrediach,
- podporovali iniciatívy týkajúce sa náležitej starostlivosti v globálnom dodávateľskom reťazci výrobkov.

4. Rozloženie modelu trestnej činnosti na zastavenie vykorisťovania obetí

Organizované zločinecké skupiny, ktoré obchodujú s ľuďmi, sú dobre štruktúrované a profesionálne zločinecké siete, ktoré pôsobia aj na medzinárodnej úrovni. Zaoberajú sa špecializovanými úlohami vrátane náboru, prepravy, poskytovania klientov, stráženia obetí alebo organizovania ubytovania a stravovania pre obeť. Pri náboře a vykorisťovaní obetí sa používa násilie, hrozby, manipulácia a klamstvo. Tieto skupiny sú často zapojené do prevádzachstva migrantov, prania špinavých peňazí, korupcie, podvodov v oblasti dokladov, drog a inej závažnej trestnej činnosti, ktorá je základom ich hlavných činností.³⁶ Mikrosiete pôsobia najmä v oblasti sexuálneho vykorisťovania, kde sa kupliarstvo uskutočňuje v malých skupinách najviac piatich osôb alebo jednotlivco.

Európska komisia v rámci zberu údajov sprístupňuje údaje o obchodovaní s ľuďmi na úrovni EÚ od roku 2008. Zlepšenie ďalšieho **zaznamenávania údajov a vykazovania údajov** o obchodníkoch s ľuďmi a o obetiach, ich štátnej príslušnosti, pohlaví, veku a formách vykorisťovania v členských štátoch EÚ prispeje k lepšiemu zacieleniu a tvorbe politik. Dodatočná spolupráca medzi vnútroštátnymi inštitútmi zaoberajúcimi sa údajmi by mohla uľahčiť a zlepšiť vykazovanie údajov. Mohlo by to zahŕňať ďalšie informácie, ako je trestná činnosť súvisiaca s obchodovaním s ľuďmi a informácie o trasách obchodovania s ľuďmi.

³⁶ SWD(2020) 226 final, 20. 10. 2020, výročná správa EMSC o činnosti (Europol, 2019), globálna správa UNDOC o obchodovaní s ľuďmi, 2020 (2021), štúdia o mapovaní rizík infiltrovania závažnej a organizovanej trestnej činnosti do legítimných podnikov.

4.1. Účinné operačné prostriedky na boj proti modelu trestnej činnosti

Organizované zločinecké skupiny, ktoré sa špecializujú na obchodovanie s ľuďmi, pri svojich operáciách čoraz viac využívajú **legálne podniky** ((ako sú hotely, nočné kluby a masáže salóny), napríklad náborom pracovníkov, uzatváraním zmluvných vzťahov v krajine pôvodu a ich presunom do krajiny vykorisťovania.³⁷ S cieľom rozložiť model trestnej činnosti obchodovania s ľuďmi sa členské štáty vyzývajú, aby využívali nástroje a prístupy špecifikované v súvislosti s prioritou stratégie EÚ v oblasti boja proti organizovanej trestnej činnosti na roky 2021 – 2025 zameranou na odstránenie ziskov z organizovanej trestnej činnosti a zabránenie infiltrácii do legálneho hospodárstva a spoločnosti. Patrí sem systematické využívanie finančných vyšetrovaní pri vyšetrovaniach na účely presadzovania práva, ako aj vytvorenie a vykonávanie pevného rámca na identifikáciu, zaistenie a konfiškáciu majetku pochádzajúceho z trestnej činnosti.³⁸ Okrem toho sa vymožený majetok môže použiť na odškodnenie obetí a ich podporu, ako aj na cezhraničné činnosti na účely presadzovania práva v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi, čo sa už podporuje smernicou o boji proti obchodovaniu s ľuďmi.

Operačné opatrenia členských štátov s podporou agentúr EÚ prinášajú konkrétne výsledky³⁹ v rámci Európskej multidisciplinárnej platformy proti hrozbám trestnej činnosti (EMPACT).⁴⁰ Europol pomáha členským štátom viesť vyšetrovania na základe spravodajských informácií a finančné vyšetrovania a podporuje účinnú cezhraničnú operačnú spoluprácu, a to aj prostredníctvom spoločných vyšetrovacích tímov a dní spoločnej aktivity.

4.2. Boj proti kultúre beztrestnosti budovaním kapacít na ráznu reakciu trestnej justície

Nízky počet stíhaní a odsúdení obchodníkov s ľuďmi naďalej naznačuje⁴¹, že obchodovanie s ľuďmi je nízkorizikovou a vysoko ziskovou trestnou činnosťou. Na prerušenie reťazca obchodovania s ľuďmi je pre účinné vyšetrovanie, stíhanie a odsúdenie rozhodujúca **rázna reakcia trestnej justície**, pričom sa okrem iného zohľadní rodová povaha trestnej činnosti. To si vyžaduje rozvoj odborných znalostí a pridelenie špecializovaných odborníkov a oddelení alebo jednotiek v rámci príslušných orgánov na vnútroštátnej a miestnej úrovni do oblasti obchodovania s ľuďmi.

Trestná činnosť sa rýchlo vyvíja. To si vyžaduje, aby orgány presadzovania práva a justičné orgány držali krok so zručnosťami, schopnosťami a vedomosťami o dostupných nástrojoch, službách a technológiách. V stratégii EÚ na boj proti organizovanej trestnej činnosti na roky 2021 – 2025 sa vymedzujú ciele, opatrenia a aktéri na zlepšenie prístupu k zručnostiam, vedomostiam a operačným odborným znalostiam. V tejto súvislosti by sa malo posilniť úsilie v oblasti **budovania kapacít** s cieľom rozložiť model trestnej činnosti obchodovania s ľuďmi na účely vykorisťovania.

³⁷ Štúdia o mapovaní rizík infiltrovania závažnej a organizovanej trestnej činnosti do legítimných podnikov.

³⁸ Pozri závery Rady o posilnení finančného vyšetrovania na účely boja proti závažnej a organizovanej trestnej činnosti, 8927/20, 17. júna 2020.

³⁹ V roku 2019 viedli takéto opatrenia napríklad k 825 zatknutiam, identifikácii 8 824 podozrivých a 1 307 potenciálnych obetí vrátane 69 detí, identifikácii a rozloženiu 94 organizovaných zločineckých skupín a zmrazeniu aktív vo výške 1,5 milióna EUR z bankových účtov, spoločností a webových domén, k dispozícii na adrese: <https://www.consilium.europa.eu/media/44281/information-note-empact.pdf>; <https://newsroom.consilium.europa.eu/videos/127612-empact-2019-results-20200602> a <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7623-2020-INIT/en/pdf>.

Od roku 2010 je obchodovanie s ľuďmi prioritou EÚ v súvislosti s trestnou činnosťou v rámci cyklu politik EÚ v oblasti závažnej a organizovanej trestnej činnosti.

⁴¹ V rokoch 2017 – 2018 bolo v EÚ zaznamenaných 6 163 stíhaní a 2 426 odsúdení týkajúcich sa trestnej činnosti obchodovania s ľuďmi. COM(2020) 661final, 20. 10. 2020.

Prostredníctvom systematickej **odbornej prípravy aplikujúcich odborníkov v oblasti presadzovania práva a justície** venovanej osobitným prvkom trestnej činnosti, ako aj simulačných praktických cvičení vykonaných s viacerými aktérmi s cieľom testovať postupy riešenia prípadov obchodovania s ľuďmi sa zvýši profesionalita a koordinácia pri riešení prípadov a zabezpečia sa primerané následné opatrenia. Odporúča sa, aby sa takéto činnosti odbornej prípravy zamerali na osobitné črty obchodovania pri rôznych formách vykorisťovania (sexuálne vykorisťovanie, nútená práca, nútená trestná činnosť, nútené žobranie, obchodovanie s deťmi), komplexný dynamický vzťah medzi obchodovaním s ľuďmi a inými nezákonnými činnosťami, spôsoby zisťovania trestnej činnosti a jej finančných aspektov, úlohu a využívanie internetu a sociálnych médií, ako aj rozvoj zručností pri riadení vyšetrovaní a ich vedení k trestným stíhaniam (zhromažďovanie dôkazov, pohovory s obeťami, ochrana obetí, nadnárodná spolupráca). Okrem špecializovanej odbornej prípravy odborníkov v oblasti presadzovania práva, ktorí pracujú na prípadoch obchodovania s ľuďmi, je potrebná odborná príprava úradníkov orgánov presadzovania práva, ktorí sa zaoberajú inými oblasťami trestnej činnosti, ako aj odborná príprava odborníkov v oblasti justície, s cieľom odhaliť a oznámiť viac prípadov obchodovania s ľuďmi a zlepšiť ich riešenie.

S cieľom zohľadniť **hl'adisko a potreby obetí** by sa odborná príprava mala uskutočňovať v prostredí viacerých zainteresovaných strán okrem iného vrátane orgánov presadzovania práva, justičných orgánov, organizácii občianskej spoločnosti, sociálnych pracovníkov, aplikujúcich odborníkov v oblasti ochrany detí, poskytovateľov vzdelávania a zdravotnej starostlivosti. Osobitná pozornosť by sa mala venovať zvyšovaniu schopnosti polície, inšpektorov práce, príslušníkov pohraničnej stráže, prokurátorov a sudcov pracovať s obeťami v priebehu trestného konania, rozpoznať znaky toho, že osoba je obeťou obchodovania s ľuďmi, a sprostredkovať obetiam prístup k službám na ich podporu v súlade s príslušnými postupmi. Prípady týkajúce sa detských obetí obchodovania s ľuďmi si vyžadujú vyškolených úradníkov, ktorí sú si vedomí osobitnej zraniteľnosti detských obetí a ktorí sú dobre vyškolení v oblasti práv detí a potrieb ochrany počas trestného konania.

Odborná príprava odborníkov v oblasti justície týkajúca sa dostupných nástrojov justičnej spolupráce v oblasti trestného práva prispeje k zintenzívneniu spolupráce medzi orgánmi presadzovania práva a justičnými orgánmi, ako aj inými relevantnými aktérmi, ako sú inšpektori práce alebo sociálni partneri.

Komisia bude financovať a koordinovať opatrenia na budovanie kapacít na presadzovanie práva v rámci cezhraničnej a nadnárodnej spolupráce, ako sú simulačné cvičenia. Okrem toho Komisia spolu s Eurojustom uľahčí vytvorenie osobitnej skupiny špecializovaných prokurátorov na boj proti obchodovaniu s ľuďmi v snahe zintenzívniť justičnú spoluprácu. Tieto opatrenia vytvoria príležitosti na ďalšie presadzovanie práva a justičnú spoluprácu a povedú aj k vypracovaniu usmernení pre ich prácu.

4.3. Riešenie digitálneho modelu trestnej činnosti obchodníkov s ľuďmi

Organizované zločinecké skupiny **rýchlo prispôsobujú svoje operačné postupy a model trestnej činnosti** meniacim sa vzorcom dopytu. Počas pandémie COVID-19 sa obchodníci s ľuďmi čoraz viac presúvali do online prostredia vo všetkých fázach obchodovania s ľuďmi. Využívajú digitálny priestor pri náboře a vykorisťovaní obetí, organizácii ich prepravy a ubytovania, ponúkaní obetí na internete a oslovovaní potenciálnych klientov, kontrole obetí,

komunikácii medzi páchatel'mi a skrývaní príjmov z trestnej činnosti.⁴² Technológia rozšírila schopnosť zločincov obchodovať s ľuďmi na účely rôznych druhov vykorisťovania, najmä na účely sexuálneho, ale aj pracovného vykorisťovania, odoberania orgánov, nezákonného osvojenia detí a nútených manželstiev. Deti sú obchodovaním s ľuďmi na internete obzvlášť ohrozené. Zatiaľ čo páchatelia trestných činov dokážu využívať najnovšie príležitosti digitálneho veku, orgány presadzovania práva čelia veľkým výzvam, aby udržali krok s vývojom, čo zahŕňa odhaľovanie znakov vykorisťovania v rastúcom objeme online reklamám na internete a získavanie dôležitých digitálnych dôkazov.⁴³

Výzvy vyplývajúce z **digitálneho veku pre orgány presadzovania práva a justičné orgány** v boji proti obchodovaniu s ľuďmi by sa mali riešiť v súlade s horizontálnou prioritou stratégie EÚ v oblasti boja proti organizovanej trestnej činnosti na roky 2021 – 2025 v súvislosti s modernou reakciou orgánov presadzovania práva na technologický vývoj. Europol môže podporiť zintenzívnenie odhaľovania internetového obsahu, ktorý využívajú obchodníci s ľuďmi. Čo najlepšie využitie technológie a spoliehanie sa na digitálne dôkazy môžu zmierniť situáciu obetí v trestnom konaní. Napríklad by bolo v menšej miere potrebné spoliehať sa na svedectvo obetí, ak by sa našli iné druhy dôkazov a obe by sa vyhli traume z osobného stretnutia na súde s ľuďmi, ktorí s nimi obchodovali.

Okrem už existujúcich povinností pre platformy týkajúcich sa odstraňovania nelegálneho obsahu na základe smernice o elektronickom obchode, ktoré ešte viac zdôrazňuje návrh aktu o digitálnych službách⁴⁴, bude Komisia viesť **dialóg s príslušnými internetovými a technologickými spoločnosťami** s cieľom znížiť využívanie online platforiem na nábor a vykorisťovanie obetí. Komisia sa takisto pripojí k možným podobným rozhovorom, ktoré majú viesť členské štáty na vnútroštátnej úrovni. Poskytovatelia internetových služieb a súvisiace spoločnosti sú súčasťou riešenia na podporu úsilia zameraného na boj proti obchodovaniu s ľuďmi prostredníctvom proaktívnej identifikácie a odstránenia online materiálu spojeného s vykorisťovaním a zneužívaním obetí obchodovania s ľuďmi.⁴⁵ Preto sa podporuje spolupráca so súkromným sektorom s cieľom využiť inovácie a odborné znalosti na rozvoj technologických riešení na podporu prevencie obchodovania s ľuďmi a boja proti nemu. Činnosti v oblasti prevencie a zvyšovania povedomia o bezpečnom používaní internetu a sociálnych médií by okrem iného mohli ďalej prispieť k zmierneniu rizika obchodovania s deťmi.

Kľúčové opatrenia:

Komisia:

- zlepšiť zaznamenávanie a zber údajov o obchodovaní s ľuďmi s cieľom zabezpečiť spoľahlivé a porovnateľné informácie pre prispôbené politiky,
- uľahčiť vytvorenie osobitnej skupiny špecializovaných prokurátorov na boj proti obchodovaniu s ľuďmi,

⁴² Europol, *The challenges of countering human trafficking in the digital era* (Výzvy boja proti obchodovaniu s ľuďmi v digitálnom veku) (2020). Pozri takisto COM(2020) 661 final, 20. 10. 2020 a SWD(2020) 226 final, 20. 10. 2020 a uznesenie Európskeho parlamentu z 10. februára 2021 o vykonávaní smernice 2011/36/EÚ o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania [2020/2029(INI)].

⁴³ Správa Europolu o hodnotení hrozieb závažnej a organizovanej trestnej činnosti z roku 2021 (EÚ SOCTA), 12. apríla 2021.

⁴⁴ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/digital-services-act-package>.

⁴⁵ COM(2020) 661 final, 20. 10. 2020.

- zlepši koordináciu orgánov presadzovania práva v cezhraničných a medzinárodných prípadoch a podporí koordinované reakcie viacerých zainteresovaných strán, a to aj prostredníctvom financovania simulačných cvičení,
- posilní spoluprácu v oblasti presadzovania práva a justičnú spoluprácu medzi členskými štátmi prostredníctvom konkrétnych operačných projektov v rámci Fondu pre vnútornú bezpečnosť,
- povedie dialóg so súkromným sektorom a digitálnymi priemyselnými odvetvami a prispeje k výmene najlepších postupov s podporou zo strany agentúr EÚ.

Členské štáty sa vyzývajú, aby:

- zlepšili zaznamenávanie a zber údajov o obchodovaní s ľuďmi na vnútroštátnej úrovni,
- plne využívali existujúce nástroje operačnej spolupráce, ako sú spoločné vyšetrovacie tímy, s podporou Europolu a pokračovali v operačnej spolupráci v rámci EMPACT,
- si s podporou Europolu systematicky vymieňali údaje o vyšetrovaniach týkajúcich sa obchodovania s ľuďmi,
- zlepšili digitálne kapacity orgánov presadzovania práva a odborné znalosti s cieľom držať krok s technologickým vývojom.

5. Ochrana, podpora a posilnenie postavenia obetí, najmä žien a detí

Obchodovanie s ľuďmi predstavuje vážne porušenie základných práv, ktoré spôsobuje obetiam veľké utrpenie a dlhotrvajúcu ujmu. Táto stratégia dopĺňa komplexné opatrenia v rámci stratégie EÚ v oblasti práv obetí (2020 – 2025)⁴⁶ a komplexnú stratégiu EÚ v oblasti práv dieťaťa⁴⁷ tým, že navrhuje opatrenia na zlepšenie situácie obetí obchodovania s ľuďmi. **Obchodovanie s ľuďmi na účely sexuálneho vykorisťovania**⁴⁸, ktoré je najčastejšou formou vykorisťovania, je formou rodovo motivovaného násillia, ktoré má korene v rodovej nerovnosti. Zraniteľnosť žien a dievčat voči obchodovaniu s ľuďmi zvyšuje niekoľko faktorov vrátane rodovej nerovnosti, chudoby, sociálneho vylúčenia, etnického pôvodu a diskriminácie.⁴⁹ Údaje na úrovni EÚ zdôrazňujú rodový rozmer trestnej činnosti. Takmer tri štvrtiny (72 %) všetkých obetí v EÚ a 92 % obetí obchodovania s ľuďmi na účely sexuálneho vykorisťovania sú **ženy a dievčatá**. Takmer štvrtinu všetkých obetí obchodovania s ľuďmi predstavujú **deti**. Väčšina detských obetí sú občania EÚ a obchoduje sa s nimi na účely sexuálneho vykorisťovania.⁵⁰ Zo strany obchodníkov s ľuďmi sú takisto ohrozené najmä migrujúce deti a konkrétne migrujúce deti bez sprievodu.⁵¹ V navrhovaných opatreniach sa zohľadňujú tieto modely a rieši sa situácia iných zraniteľných skupín a vzájomné prepojenie

⁴⁶ Oznámenie Komisie, Stratégia EÚ v oblasti práv obetí (2020 – 2025), COM(2020) 258 final, 24. 6. 2020.

⁴⁷ Oznámenie Komisie, Stratégia EÚ v oblasti práv dieťaťa, COM(2021)142 final, 24. 3. 2021.

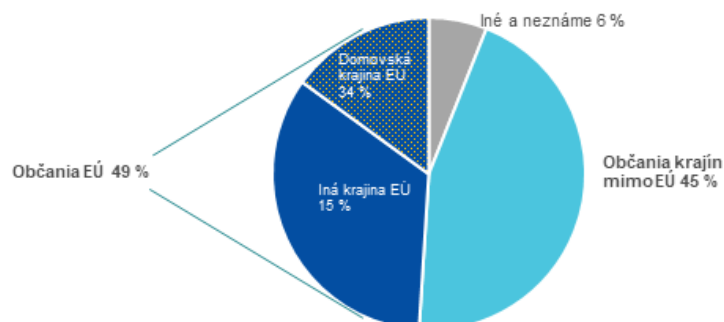
⁴⁸ V rokoch 2017 až 2018 bolo 60 % všetkých registrovaných obetí predmetom obchodovania s ľuďmi na účely sexuálneho vykorisťovania.

⁴⁹ Uznesenie Európskeho parlamentu 2020/2029(INI).

⁵⁰ V rokoch 2017 a 2018: 78 % detských obetí boli dievčatá; 60 % detských obetí bolo obeťou obchodovania s ľuďmi na účely sexuálneho vykorisťovania a tri štvrtiny (75 %) všetkých detských obetí v EÚ boli občanmi EÚ. Uvádza sa, že obchodovanie s chlapcami a ich vykorisťovanie, najmä na účely sexuálneho vykorisťovania vrátane migrujúcich detí, je na úrovni EÚ nedostatočne oznamovaným javom.

⁵¹ Pozri oznámenie Komisie o ochrane migrujúcich detí, COM(2017) 211 final, 12. 4. 2017.

medzi nimi vrátane LGBTIQ osôb, osôb so zdravotným postihnutím⁵² a osôb s menšinovým etnickým pôvodom, napríklad príslušníkov marginalizovaných rómskych komunít. Mladé ženy a maloleté osoby z rómskych komunít sú obzvlášť zraniteľné voči vykorisťovaniu a obchodovaniu s ľuďmi⁵³ v dôsledku viacerých sociálno-ekonomických faktorov, ako je viacrozmerná chudoba, protirómske zmýšľanie, nízka úroveň vzdelania, neisté podmienky bývania, sociálne vylúčenie a diskriminácia.⁵⁴

Graf 3. Rozdelenie obetí obchodovania s ľuďmi registrovaných v EÚ v rokoch 2017 a 2018 podľa občianstva EÚ a občianstva krajín mimo EÚ

Včasná **identifikácia obetí** je rozhodujúca pre okamžitú pomoc, podporu a ochranu obetí obchodovania s ľuďmi a umožňuje policajným orgánom a orgánom činným v trestnom konaní lepšie vyšetrovať a trestať obchodníkov s ľuďmi. V tejto súvislosti majú rozhodujúci význam pracovníci v prvej línii, ako sú príslušníci pohraničnej stráže, policajní úradníci, sociálni pracovníci a inšpektori. Zapojenie organizácií občianskej spoločnosti do identifikácie obetí a sprostredkovania podpory obetiam je naďalej výzvou, rovnako ako nedostatočná odborná príprava odborníkov v prípadoch cezhraničnej podpory obetí.⁵⁵

Na zlepšenie súčasnej situácie musí po proaktívnej včasnej identifikácii obetí nasledovať silná podpora pri riešení potrieb obetí. Zabezpečenie **pomoci, podpory a ochrany obetí** však zostáva výzvou. Obete sa často stretávajú s ťažkosťami pri prístupe k svojim právam. Ich osobitné potreby a okolnosti v závislosti od foriem vykorisťovania, ktorému boli vystavené, ich pohlavia a veku sa systematicky nezohľadňujú. Prístup ku kompenzácií pre obete obchodovania s ľuďmi komplikuje množstvo ťažkostí vrátane zložitosti postupov.⁵⁶ Obete by sa takisto nemali obávať odvetných opatrení a sekundárnej viktimizácie počas trestného konania, keď oznámia trestný čin.⁵⁷ Nemali by byť potrestané za trestnú činnosť, ktorú boli donútené páchať počas svojho vykorisťovania.⁵⁸ Malo by sa s nimi zaobchádzať ako s osobami, ktoré majú určité práva, bez predsudkov alebo zaujatosti. Navyše príležitosti pre obete, aby **začali nový život**, sú aj naďalej obmedzené, keďže je potrebné ďalej rozvíjať

⁵² Čo sa týka osôb so zdravotným postihnutím, ktoré sú takisto obzvlášť ohrozené obchodovaním s ľuďmi, násilím a zneužívaním, opatrenia v oblasti bezpečnosti a ochrany prinesie Stratégia v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím na roky 2021 – 2030, (COM(2021) 101 final), 3. 3. 2021.

⁵³ Obchodovanie s deťmi medzi zraniteľnými rómskymi komunitami (2015); https://csd.bg/fileadmin/user_upload/publications_library/files/22588.pdf.

⁵⁴ Komisia prijala 7. októbra 2020 strategický rámec EÚ pre rovnosť, začleňovanie a účasť Rómov s cieľom zabezpečiť účinnú rovnosť, sociálno-ekonomické začlenenie a podporiť účasť najväčšej etnickej menšiny v Európe. COM(2020) 620 final, 7. 10. 2020. Je zameraný na boj proti chudobe, protirómskemu zmýšľaniu a diskriminácii.

⁵⁵ Štúdia o preskúmaní fungovania vnútroštátnych a nadnárodných referenčných mechanizmov (2020).

⁵⁶ SWD(2020) 226 final, 20. 10. 2020.

⁵⁷ Pozri aj ciele stratégie EÚ v oblasti práv obetí na roky 2020 – 2025; COM(2020) 258 final, 24. 6. 2020.

⁵⁸ Pozri nedávne rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva, ktoré sa týka nepotrestania obetí, V.C.L. a A.N./Spojené kráľovstvo, zo 16. februára 2021.

programy opätovného začlenenia a rehabilitačné programy, a príležitosti na trvalejšie riešenia, ako napríklad začlenenie na trh práce, sú nedostatočné.⁵⁹

Komisia **podporí úsilie členských štátov** pri zlepšovaní včasnej identifikácie obetí, ako aj sprostredkovaní služieb v oblasti pomoci, podpory a ochrany obetiam, pričom zohľadní ich osobitné potreby a formy vykorisťovania, ktorému boli vystavené. Osobitná pozornosť by sa mala venovať deťom, ktorým hrozí obchodovanie s ľuďmi, prostredníctvom systematického podávania správ a upozornení o nezvestných deťoch na účely včasnej identifikácie, postupov sprostredkovania prispôbovaných deťom, rýchleho ustanovenia poručníkov a účinnej bezplatnej právnej pomoci. Komisia podporí činnosti, ako sú **odborná príprava zohľadňujúca rodové hľadisko a práva dieťaťa** pre odborníkov, u ktorých je predpoklad, že prídu do kontaktu s obetami (napríklad pracovníci orgánov presadzovania práva, justičných orgánov, inšpektori práce, imigrační a azyloví pracovníci, príslušníci pohraničnej stráže, sociálni pracovníci, pracovníci v oblasti podpory obetí alebo zdravotnícki pracovníci), vypracovanie **usmernení a nástrojov a výmena najlepších postupov** medzi aplikujúcimi odborníkmi s cieľom zlepšiť vnútroštátne štruktúry a spoluprácu pri identifikácii obetí a poskytovaní pomoci a podpory obetiam vrátane národných referenčných mechanizmov.

V súlade so smernicou o boji proti obchodovaniu s ľuďmi členské štáty prijali opatrenia na vytvorenie vhodných mechanizmov zameraných na včasnú identifikáciu, pomoc a podporu obetiam, tzv. referenčné mechanizmy. Európska komisia vypracovala štúdiu o vnútroštátnych a nadnárodných mechanizmoch v členských štátoch.⁶⁰ V štúdii sa určili oblasti pre ďalšie zlepšenia: odhaľovanie potenciálnych obetí; poskytovanie vhodného ubytovania, najmä pre detské obeť; posilňovanie spolupráce medzi všetkými aktérmi vrátane organizácií občianskej spoločnosti a lepšie monitorovanie vplyvu a výsledkov opatrení vo všetkých fázach sprostredkovania. So zreteľom na existujúcu vnútroštátnu a nadnárodnú spoluprácu Komisia posilní opatrenia na zlepšenie podpory obetiam a sprostredkovania v cezhraničnom kontexte, s cieľom **vytvoriť európsky referenčný mechanizmus spolupráce** s podporou príslušných agentúr EÚ (ako je Európsky podporný úrad pre azyl, Agentúra pre základné práva, Európsky inštitút pre rodovú rovnosť a Cypol).

Podporu členským štátom poskytuje aj **desať agentúr EÚ**⁶¹, ktoré v roku 2018 podpísali spoločné vyhlásenie o záväzku spolupracovať v boji proti obchodovaniu s ľuďmi. Komisia koordinuje ich spoluprácu v súlade s ich príslušnými mandátmi pri riešení výziev súvisiacich s obetami obchodovania s ľuďmi. Spoločne budú podávať správy o svojich príslušných úlohách a opatreniach, aby si členské štáty lepšie uvedomovali potenciál agentúr pri pomoci včasnej identifikácie a ochrane obetí a aby povzbudili členské štáty k užšej spolupráci s agentúrami v tejto oblasti.

S cieľom riešiť obchodovanie s ľuďmi na miestnej a regionálnej a nadnárodnej úrovni a využívať dostupné európske nástroje financovania bude Komisia podporovať **spoluprácu**

⁵⁹ Štúdia o preskúmaní fungovania vnútroštátnych a nadnárodných referenčných mechanizmov (2020).

⁶⁰ Tamže.

⁶¹ Vedúci Európskeho podporného úradu pre azyl (EASO), Európskeho policajného úradu (Europol), Európskej agentúry na prevádzkové riadenie rozsiahlych informačných systémov v priestore slobody, bezpečnosti a spravodlivosti (eu-LISA), Európskeho monitorovacieho centra pre drogy a drogovú závislosť (EMCDDA), Európskej jednotky pre justičnú spoluprácu (Eurojust), Európskeho inštitútu pre rodovú rovnosť (EIGE), Európskej agentúry pre pohraničnú a pobrežnú stráž (Frontex), Agentúry EÚ pre základné práva (FRA), Agentúry EÚ pre odbornú prípravu v oblasti presadzovania práva (CEPOL) a Európskej nadácie pre zlepšovanie životných a pracovných podmienok (Eurofound) podpísali spoločné vyhlásenie o záväzku spolupracovať v boji proti obchodovaniu s ľuďmi.

medzi príslušnými **vnútroštátnymi a miestnymi orgánmi a regiónmi, mestami a obcami**. Komisia sa bude usilovať o užšiu spoluprácu s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom a Výborom regiónov a príslušnými partnermi v boji proti obchodovaniu s ľuďmi. Partnerstvo v oblasti integrácie, ktoré podpísala Komisia a Výbor regiónov⁶², poskytne podporu integrácie všetkých migrantov vrátane obetí obchodovania s ľuďmi, ktoré pochádzajú z krajín mimo EÚ.

Obete obchodovania s ľuďmi by mali mať **prístup k vhodnému a bezpečnému ubytovaniu**, ktoré im umožní uniknúť obchodníkom s ľuďmi a ktoré je prispôsobené ich osobitným potrebám a okolnostiam. Pre deti, ženy a mužov sú potrebné bezpečné útulky. Útulky rozdelené podľa pohlavia, ktoré poskytujú aj podporu zameranú na traumu, môžu účinne pomôcť obetiam pri zotavení. V tejto súvislosti Komisia umožní **cielenú finančnú podporu** útlukov pre obete obchodovania s ľuďmi – vrátane špecializovaných zariadení pre ženy a detské obete obchodovania s ľuďmi – prostredníctvom Fondu pre azyl, migráciu a integráciu a Fondu pre vnútornú bezpečnosť v súlade s osobitnými podmienkami oprávnenosti a rozsahom pôsobnosti každého z fondov.

Sociálne, hospodárske a vzdelávacie opatrenia sú nevyhnutné na to, aby sa obete mohli **opätovne začleniť do spoločnosti**. Komisia bude uľahčovať a podporovať programy na podporu obetí pri ich zotavení a opätovnom začlenení, ako sú zdravotnícke, psychologické alebo právne špecializované služby, a uľahčenie prístupu k vzdelaniu a hospodárskym príležitostiam. Komisia bude podporovať členské štáty, aby zaviedli komunitné a partnerské programy zahŕňajúce obete obchodovania s ľuďmi, ktoré ponúkajú príležitosti na vzdelávanie, zamestnanie a posilnenie postavenia.

Obete, ktoré nie sú občanmi EÚ, čelia ďalším ťažkostiam. Konkrétnu situáciu obetí obchodovania s ľuďmi je potrebné osobitne zohľadniť pri vydávaní povolení na pobyt. Podľa súčasných pravidiel EÚ môže byť udelenie povolenia na pobyt podmienené spoluprácou obete v trestnom konaní.⁶³ Okrem toho v prípade obetí, ktoré nie sú občanmi EÚ⁶⁴, nepostupujú členské štáty rovnako pri uplatňovaní lehôt na premyslenie počas ktorej sa zabezpečuje obetiam pomoc. Členské štáty by mali venovať zvláštnu pozornosť osobitnej situácii obetí obchodovania s ľuďmi v súvislosti s presunom občanov krajín mimo EÚ do krajiny, do ktorej pôvodne prišli⁶⁵. Obete môžu byť dostupnejšie pre obchodníkov s ľuďmi a vystavené rizikám, že sa opätovne stanú obeťami obchodovania s ľuďmi. Okrem toho v prípade migrujúcich detí by sa mali uplatniť osobitné bezpečnostné záruky, aby sa zabezpečilo rešpektovanie ich práv počas príslušných postupov.⁶⁶ V akčnom pláne pre

⁶² https://ec.europa.eu/home-affairs/news/european-commission-committee-regions-partnership-integration_en.

⁶³ Pozri články 6 a 8 smernice Rady 2004/81/ES Smernica Rady 2004/81/ES z 29. apríla 2004 o povoleniach na trvalý pobyt, vydávaných štátnym príslušníkom tretích krajín, ktorí sú obeťami nezákonného obchodovania s ľuďmi alebo ktorí boli predmetom konania umožňujúceho nelegálne pristávanie a ktorí spolupracovali s príslušnými orgánmi (Ú. v. EÚ L 261, 6.8.2004). Organizácie občianskej spoločnosti poukázali na rozdiel medzi počtami obetí, ktoré nie sú občanmi EÚ, a počtom povolení na pobyt vydaných na základe smernice.

⁶⁴ Podľa smernice o povoleniach na pobyt z roku 2004 sa dotknutým štátnym príslušníkom tretích krajín poskytne čas na premyslenie, ktorý im umožní zotaviť sa a vymaniť z vplyvu páchatel'ov trestných činov, aby mohli prijať informované rozhodnutie o tom, či budú spolupracovať s príslušnými orgánmi (čas na premyslenie).

⁶⁵ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 604/2013 z 26. júna 2013, ktorým sa stanovujú kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo osobou bez štátnej príslušnosti v jednom z členských štátov (Ú. v. EÚ L 180, 29.6.2013).

⁶⁶ Oznámenie Komisie s názvom Posilňovanie spolupráce v oblasti návratu a readmisie v rámci spravodlivej, účinnej a komplexnej migračnej politiky EÚ, COM(2021) 56 final, 10. 2. 2021.

integráciu a začlenenie (2021 – 2027)⁶⁷ sú uvedené opatrenia vrátane tých, ktoré sa týkajú obetí obchodovania s ľuďmi.

V smernici EÚ o boji proti obchodovaniu s ľuďmi sa stanovujú **minimálne požiadavky** vrátane požiadaviek na podporu a ochranu obetí. Komisia posúdi, ako možno lepšie riešiť uvedené obavy súvisiace so smernicou o boji proti obchodovaniu s ľuďmi, a to aj prostredníctvom silného rodového rozmeru⁶⁸ pri podpore a ochrane obetí, nepotrestania obetí za trestnú činnosť, ktorú boli donútené páchať, a v súvislosti so smernicou Rady z roku 2004 o povoleniach na pobyt pre obeť obchodovania s ľuďmi.⁶⁹

Kľúčové opatrenia:

Komisia:

- posilní budovanie kapacít a výmenu osvedčených postupov pri identifikácii obetí obchodovania s ľuďmi, najmä medzi zraniteľnými skupinami, a to aj prostredníctvom špecializovaného financovania odbornej prípravy policajných úradníkov, sociálnych pracovníkov, inšpektorov a príslušníkov pohraničnej stráže,
- sprostredkuje programy opätovného začlenenia a posilnenia postavenia obetí a výmenu osvedčených postupov v tejto súvislosti,
- posilní spoluprácu v rámci európskeho referenčného mechanizmu,
- umožní cielenú finančnú podporu špecializovaných útulkov pre obeť obchodovania s ľuďmi vrátane špecializovaných zariadení pre ženy a deti, ktoré sa stali obeťami obchodovania s ľuďmi, prostredníctvom Fondu pre azyl, migráciu a integráciu a Fondu pre vnútornú bezpečnosť,
- zabezpečí v partnerských krajinách mimo EÚ financovanie mimovládnych organizácií, asistenčných centier pre migrantov na podporu obetí vrátane ich psychosociálnych potrieb, pričom sa zohľadnia rodové potreby a potreby dieťaťa,
- bude rozvíjať úzku spoluprácu s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom a Výborom regiónov s cieľom znásobiť vplyv opatrení na boj proti obchodovaniu s ľuďmi so sociálnymi a hospodárskymi partnermi a na miestnej a regionálnej úrovni,
- posilní partnerstvá s krajinami mimo EÚ s cieľom zabezpečiť, aby boli počas všetkých krokov procesu návratu zaručené práva obetí a aby sa im po návrate poskytla osobitná, prispôbená pomoc a ochrana vrátane osobitných záruk pre deti.

Komisia vyzýva členské štáty, aby:

- podporovali odbornú prípravu zohľadňujúcu rodové hľadisko a práva dieťaťa pre všetkých aplikujúcich odborníkov, u ktorých je predpoklad, že prídu do kontaktu s obeťami,
- podporovali činnosti na zvyšovanie povedomia zamerané na odborníkov v prvej línii vo vysokorizikových odvetviach a vysokorizikových prostrediach, kde dochádza

⁶⁷ Oznámenie Komisie, Akčný plán pre integráciu a začlenenie 2021 – 2027 COM(2020) 758 final, 24. 11. 2020.

⁶⁸ Komisia pokračuje v úsilí vo vzťahu k záväzkom stanoveným v Stratégii EÚ pre rodovú rovnosť na roky 2020 – 2025, COM(2020) 152 final, 5. 3. 2020, vrátane predloženia návrhu na legislatívnu iniciatívu v oblasti boja proti rodovo motivovanému násiliu páchanému na ženách a domácomu násiliu.

⁶⁹ Smernica rady 2004/81/ES (Ú. v. EÚ L 261, 6.8.2004).

k vykorisťovaniu obetí obchodovania s ľuďmi,

- vytvorili bezpečné prostredie pre obeť, aby mohli oznámiť svoju trestnú činnosť bez strachu, že budú stíhané za činy, ktoré ich donútili páchať obchodníci s ľuďmi, a bez strachu, že budú vystavené sekundárnej viktimizácii, zastrasovaniu alebo odvety opatreniam v súvislosti s trestným konaním,
- zlepšili fungovanie vnútroštátnych referenčných mechanizmov,
- poskytl zdravotníckym pracovníkom v rámci programov EÚ v oblasti zdravia odbornú prípravu zameranú na riadenie rozmanitosti a potrieb obetí obchodovania s ľuďmi, ktoré sú migrantmi,
- umožnili financovanie komunitných a partnerských programov na posilnenie postavenia.

6. Medzinárodný rozmer

V roku 2020 bolo na celom svete identifikovaných 534 rôznych tokov obchodovania s ľuďmi a viac než 120 krajín oznámilo obeť z viac ako 140 rôznych krajín pôvodu.⁷⁰ Obchodovanie s ľuďmi predstavuje **nadnárodnú trestnú činnosť**, pričom polovica obetí identifikovaných v Európskej únii sú občania krajín mimo EÚ, najmä z Afriky, zo západného Balkánu a z Ázie.⁷¹ V krajinách s nízkymi príjmami je medzi osobami, ktoré sa stali obeťami obchodovania s ľuďmi, polovica detí, pričom väčšina z nich bola nútená do detskej práce.⁷² EÚ musí preto takisto zintenzívniť úsilie pri riešení ekonomických ťažkostí a pomôcť rodinám a spoločnostiam, aby boli odolnejšie voči negatívnym mechanizmom vyrovnávania sa so vzniknutou situáciou. Priority tejto stratégie vrátane rozloženia modelu trestnej činnosti obchodníkov s ľuďmi, zníženia dopytu a ochrany a posilnenia postavenia obetí by sa preto mali v plnej miere uplatňovať v kontexte vonkajších politík EÚ.

Obeť sú predmetom obchodovania s ľuďmi aj v rámci **zmiešaných migračných tokov** do EÚ po všetkých trasách. Prevádzačstvo sa často prelína s inými formami organizovanej trestnej činnosti, ako je obchodovanie s ľuďmi. Súčasná globálna a regionálna situácia v oblasti migrácie zvyšuje riziká obchodovania s ľuďmi, pričom obchodníci s ľuďmi zneužívajú konania o azyle, a to aj prostredníctvom legalizácie vlastného postavenia a postavenia svojich obetí⁷³. Akčný plán EÚ proti prevádzaniu migrantov v rámci nového **paktu o migrácii**⁷⁴ a azyle prispeje k narušeniu podnikania obchodníkov s ľuďmi pri presune obetí do Európy na účely vykorisťovania a boju proti prevádzačským sieťam. Navyše kľúčovým prvkom paktu je vytvorenie a prehĺbenie partnerstiev s krajinami pôvodu, tranzitu a určenia. Je preto nevyhnutné napredovať v **medzinárodnej spolupráci a partnerstvách** čo najlepším využitím nástrojov vonkajšej politiky, nástrojov spolupráce a financovania⁷⁵ s cieľom vymieňať si informácie a spravodajské informácie o trestnej činnosti v oblasti obchodovania s ľuďmi, súvisiacej trestnej činnosti a zločineckých sieťach. Užšiu spoluprácu

⁷⁰ Globálna správa o obchodovaní s ľuďmi UNODC o obchodovaní s ľuďmi, 2020 (2021). UNODC použil pojem „tok“ na prepojenie krajiny pôvodu s krajinou určenia, kde bolo počas posudzovaného obdobia odhalených najmenej päť obetí. V prípade tokov sa ako referenčný rok použili údaje za rok 2018 (alebo najnovšie). V prípade krajín, v ktorých neboli k dispozícii údaje za rok 2018, sa použili najnovšie údaje z rokov 2019, 2017 alebo 2016.

⁷¹ Zber údajov o obchodovaní s ľuďmi v EÚ (2020).

⁷² Globálna správa o obchodovaní s ľuďmi, 2020.

⁷³ Európske stredisko pre boj proti prevádzačstvu, 4. výročná správa o činnosti, Europol, 2020.

⁷⁴ Oznámenie Komisie, Nový pakt o migrácii a azyle, COM(2020) 609 final, 23. 9. 2020.

⁷⁵ Napríklad prostredníctvom nástroja susedskej, rozvojovej a medzinárodnej spolupráce.

členských štátov s krajinami mimo EÚ uľahčuje a podporuje široká škála **nástrojov zahraničnej politiky EÚ** vrátane Globálnej stratégie pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku Európskej únie, akčného plánu EÚ pre ľudské práva a demokraciu na roky 2020 – 2024, akčného plánu EÚ pre rodovú rovnosť v oblasti vonkajších vzťahov (2021 – 2025), spoločného oznámenia s názvom Na ceste ku komplexnej stratégii pre Afriku. Okrem toho sú pre proces rozširovania EÚ a susedskej politiky relevantné ďalšie nástroje, ako sú stratégia EÚ pre západný Balkán, spoločné oznámenie s názvom Politika Východného partnerstva po roku 2020: Posilnenie odolnosti – Východné partnerstvo, ktoré prináša výsledky pre všetkých a spoločné oznámenie s názvom Obnovené partnerstvo s južným susedstvom – Nový program pre Stredozemie. Prístup EÚ k vonkajšej bezpečnosti v rámci spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky a spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky je kľúčový. Hlavnú úlohu v úsilí o narušenie organizovaných zločineckých sietí využívaných pri prevádzkach migrantov a obchodovaní s ľuďmi zohrali civilné a vojenské misie v rámci spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky.⁷⁶ V tejto oblasti má zásadný význam aj užšia spolupráca s agentúrami pre oblasť spravodlivosti a vnútorných vecí, ako sa uvádza v pakte o civilnej spoločnej bezpečnostnej a obrannej politike⁷⁷.

Tieto nástroje sú kľúčové pri podpore užšej spolupráce medzi členskými štátmi EÚ a **krajinami pôvodu a tranzitu obetí**. Uľahčí sa systematické zapojenie delegácií EÚ v konkrétnych krajinách a podľa potreby sa vynaloží úsilie o úzku spoluprácu s misiami a operáciami v rámci spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky. Európska služba pre vonkajšiu činnosť bude naďalej zohrávať kľúčovú úlohu pri posilňovaní strategickej a operačnej spolupráce s tretími krajinami a medzinárodnými organizáciami, a to pri plnom využívaní jej vonkajších nástrojov, ako sú dialógy na vysokej úrovni a sieť protiteroristických/bezpečnostných expertov v delegáciách EÚ. Spolupráca s agentúrami OSN a medzinárodnými organizáciami, ako sú Úrad Organizácie Spojených národov pre drogy a kriminalitu a Medzinárodná organizácia pre migráciu, podporuje aktivity na globálnej úrovni, konkrétne vo vzťahu ku krajinám pôvodu a tranzitu.

Komisia podporuje členské štáty a partnerské krajiny mimo EÚ pri vykonávaní Dohovoru **Organizácie Spojených národov** proti nadnárodnému organizovanému zločinu a protokolu o boji proti obchodovaniu s ľuďmi, ktorého zmluvnými stranami sú EÚ a jej členské štáty. EÚ a jej členské štáty sú takisto súčasťou nedávno spusteného mechanizmu preskúmania vykonávania protokolu OSN o obchodovaní s ľuďmi. Komisia bude pokračovať v užšej spolupráci s príslušnými aktérmi v súvislosti s protokolom OSN, okrem iného aj s medziagentúrnou koordinačnou skupinou Organizácie Spojených národov na boj proti obchodovaniu s ľuďmi. Komisia bude úzko spolupracovať aj s **Radou Európy** a jej Skupinou expertov pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi⁷⁸ v súlade s určenými prioritami tejto stratégie.

Vonkajšie opatrenia by mali zohľadňovať príslušné **ciele OSN v oblasti udržateľného rozvoja** zamerané na obchodovanie s ľuďmi.⁷⁹ V tejto súvislosti **obchodná politika EÚ** podporuje ciele v oblasti udržateľného rozvoja vrátane ľudských práv a noriem v oblasti zamestnanosti. Komisia zvaží, či by sa súčasné medzinárodné normy v oblasti boja proti

⁷⁶ Napríklad misia EUBAM Líbya a operácia EUNAVFOR MED IRINI.

⁷⁷ Rada a členské štáty prijali 19. novembra 2018 závery o vytvorení paktu o civilnej spoločnej bezpečnostnej a obrannej politike (SBOP). Pozri závery Rady: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2018/11/19/civilian-common-security-and-defence-policy-eu-strengthens-its-capacities-to-act//>.

⁷⁸ Závery Rady o prioritách EÚ pre spoluprácu s Radou Európy 2020 – 2022, 9283/20. 13. júla 2020.

⁷⁹ Cieľ udržateľného rozvoja 5.2 (násilie na ženách a dievčatách); cieľ udržateľného rozvoja 8.7 (nútená práca a obchodovanie s ľuďmi) a cieľ udržateľného rozvoja 16.2 (násilie na deťoch a mučenie detí).

obchodovaniu s ľuďmi mohli lepšie zohľadňovať pri vykonávaní **obchodných dohôd** a ich presadzovaní, najmä prostredníctvom dôraznejšieho využívania doložky o základných prvkoch.

Komisia víta nedávno prijatý **globálny sankčný režim EÚ v oblasti ľudských práv**,⁸⁰ ktorý Európskej únii umožňuje zamerať sa na jednotlivcov, subjekty a orgány, ktoré sú zodpovedné za závažné porušovanie a zneužívanie ľudských práv na celom svete, ktoré sa na týchto činnostiach podieľajú alebo sú s nimi spojené. Tento sankčný režim umožní Rade uložiť zákaz vycestovať, zmrazenie finančných prostriedkov a zákaz sprístupnenia finančných prostriedkov alebo hospodárskych zdrojov fyzickým osobám a subjektom uvedeným na zozname.

Kľúčové opatrenia:

Komisia:

- prijme akčný plán EÚ proti prevádzacstvu migrantov (2021 – 2025),
- zintenzívni spoluprácu s krajinami pôvodu a tranzitu obetí, ktoré nie sú členmi EÚ, ako aj s medzinárodnými a regionálnymi partnermi vrátane medzinárodných organizácií,
- bude využívať špecializované dialógy o ľudských právach a bezpečnosti pri spolupráci s partnerskými krajinami,
- posilní spoluprácu s Radou Európy a jej Skupinou expertov pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi,
- bude podporovať systematické zapojenie delegácií EÚ v jednotlivých krajinách v rámci Európskej služby pre vonkajšiu činnosť pravidelnou a cielenou komunikáciou, opatreniami a výmenou informácií.

Komisia vyzýva členské štáty, aby:

- posilnili výmenu informácií a spravodajských informácií o trestnej činnosti obchodovania s ľuďmi a súvisiacou trestnou činnosťou a zločineckými sieťami, a uľahčili cezhraničnú a medzinárodnú operačnú a justičnú spoluprácu v krajinách postihnutých obchodovaním s ľuďmi najmä na západnom Balkáne, v krajinách susedstva, Afrike, na Blízkom východe a v juhovýchodnej Ázii, a to aj s podporou agentúr EÚ ako Europol a Eurojust.

7. Záver

Obchodovanie s ľuďmi predstavuje závažnú a zložitú trestnú činnosť, ktorá postihuje najmä ženy a deti. Prináša obrovské príjmy páchatelom trestnej činnosti a zároveň spôsobuje obrovské utrpenie obetiam a vysoké náklady našej spoločnosti. Napriek pokroku, ktorý sa za posledné desaťročie dosiahol pri posilnení reakcie Únie v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi, hrozba, že sa osoba stane obeťou obchodovania s ľuďmi, je v prípade každej zraniteľnej osoby naďalej vysoká. Obchodovanie s ľuďmi má vplyv na štruktúru spoločnosti, právny štát a udržateľný rozvoj v členských štátoch EÚ a našich partnerských krajinách.

⁸⁰ Rozhodnutie Rady (SZBP) 2020/1999 zo 7. decembra 2020 o reštriktívnych opatreniach proti závažnému porušovaniu a zneužívaniu ľudských práv (Ú. v. EÚ L 410 I, 7.12.2020) a nariadenie Rady (EÚ) 2020/1998 zo 7. decembra 2020 o reštriktívnych opatreniach proti závažnému porušovaniu a zneužívaniu ľudských práv (Ú. v. EÚ L 410 I, 7.12.2020).

Touto stratégiou Komisia stanovuje obnovený záväzok a silný politický rámec na ochranu zraniteľných jednotlivcov pred tým, aby sa stali obeťou obchodovania s ľuďmi, na posilnenie postavenia obetí, predvedenie páchateľov pred súd a ochranu našich komunit. Stredobodom tohto záväzku sú ženy a deti.

Priority a opatrenia stanovené v tejto stratégii sa budú vykonávať v období 2021 až 2025. Komisia bude medzitým pripravená rýchlo reagovať na akýkoľvek nový vývoj alebo trendy na základe nepretržitého monitorovania a analýzy vývoja obchodovania s ľuďmi v EÚ i mimo nej. EÚ a jej členské štáty musia byť spoločne o krok vpred pred páchateľmi trestnej činnosti, osobami využívajúcimi obeť a ich vykorisťovateľmi.

Komisia sa zaviazala k včasnému a účinnému vykonávaniu tejto stratégie. Keďže boj proti obchodovaniu s ľuďmi si vyžaduje zapojenie všetkých, Komisia bude úzko spolupracovať so všetkými partnermi s cieľom maximalizovať vplyv plánovaných opatrení. Koordinátor EÚ pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi pomôže zabezpečiť koordináciu a súdržnosť medzi inštitúciami EÚ, agentúrami EÚ, členskými štátmi a medzinárodnými aktérmi pri vykonávaní tejto stratégie. Spojenie síl v boji proti obchodovaniu s ľuďmi je nevyhnutné na zaistenie európskej bezpečnosti, ochranu zraniteľných osôb a hospodárstva a na ochranu právneho štátu a základných práv.

Komisia bude takisto systematicky monitorovať vykonávanie tejto stratégie a podávať o ňom správy, a to aj Európskemu parlamentu a Rade.